

LÄRARHANDLEDNING KOLONIALISM ONLINE

Världskulturmuseernas samlingar kan berätta om den europeiska koloniseringen av Nordamerika, Sydamerika, Afrika och Oceanien. Utställningarna kan dessutom berätta om de svenska kolonierna Nya Sverige och Saint Barthélemy, och om den svenska delaktigheten i den transatlantiska slavhandeln.

Flera aspekter, teman och begrepp från grundskolans, gymnasieskolans och vuxenutbildningarnas kurs- och läroplaner i ämnet Historia tas upp: kolonialism, imperialism, världshandel, slavhandel, slaveri, världskrig, konflikter, kulturmöten, kapitalism, migration, rasism och rasbiologi, kolonialismens spår och effekter, orsak och verkan, faktorer, strukturer, aktörer, historiemedvetande, historiesyn, historiebrik, historiska källor och källkritik.

Programmets innehåll kan sålunda ta olika vägar och fokusera på olika epoker, geografiska områden och anknutna teman. Som lärare kan du välja ett visst innehåll utifrån din egen undervisning och dess upplägg. Du kan även boka en serie av Online-program som täcker ett större innehåll.

Programmen fokuserar till stor del på urfolkens och lokalinvånarnas upplevelser av kolonialismen och de utomstående erövrarnas övertagande av deras territorium. Fokus ligger även på museiföremål och vad de kan berätta.

Kolonialism Nordamerika och Karibien, 60 minuter

Hur genomfördes koloniseringen av Nordamerika och Karibien? Hur levde ursprungsbefolkningarna och vad blev effekterna av mötena, övertagandet och konflikterna med Columbus och hans spanjorer, med kolonisatörer som engelsmännen och svenskar?

Under denna inriktning av skolprogrammet berättar vi historien om Christoffer Columbus möte med tainofolket i Karibien, om de svenska kolonierna Nya Sverige och Saint Barthélemy, och om slavhandeln från det afrikanska Kungariket Benin över Atlanten till kolonierna i Nordamerika. Vi belyser det omtalade begreppet "indian" och reder ut dess historia och hur man kan se på saken idag.

Källmaterialet som vi utgår ifrån innefattar föremål som gudafigur från Tainofolket, bronsföremål och elfenben från Kungariket Benin, samt föremål från Nya Sverige och Saint Barthélemy.

Utställningen Nordamerika, Etnografiska museet

[Nordamerika - Etnografiska museet](#)

Delutställningen Kreol, Etnografiska museet

[Carlotta - Utställning \(smvk.se\)](#)

Delutställningen Vem tillhör föremålen?, Etnografiska museet

[Carlotta - Del av utställning \(smvk.se\)](#)

Kolonialism och imperialism Afrika, 60 minuter

Hur genomfördes koloniseringen av Afrika? Hur levde lokalbefolkningen och vad blev effekterna av mötena, övertagandet och konflikterna med kolonisatörer som Storbritannien och Belgien?

Under denna inriktning av skolprogrammet berättar vi om "kapplöpningen om Afrika" och den europeiska uppdelningen av kontinenten i och med Berlinkonferensen. Vi fördjupar oss kring Belgiens och kung Leopold II:s kolonisering av centralafrikanska Kongo. Vi berättar om svenskarna som reste dit – kristna missionärer, soldater och handelsmän – och hur de blev vittne till den brutala "gummiterrorn" som ledde till miljontals människors död. Vad kan föremål berätta om detta? Vad kan mikrohistoria om enskilda historiska personer ge oss för kunskap? Under programmet berättar vi även om Storbritanniens erövring av kungariket Benin 1897. Huvudstaden Benin City plundrades av brittiska styrkor och dyrbara konstskatter spreds över världen, varav en del idag finns på Etnografiska museet! Om programmet bör fokusera mer på kungariket Benin – hör av er om detta!

Källmaterialet som vi utgår ifrån innefattar föremål som flodhästpiskor, gudafigurer, bronsföremål och fotografier med laddat och omskakande innehåll.

Delutställningen Missionen till Kongo, Etnografiska museet

[Carlotta - Del av utställning \(smvk.se\)](#)

Delutställningen Vem tillhör föremålen?, Etnografiska museet

[Carlotta - Del av utställning \(smvk.se\)](#)

Skelettjägare, skallmätare och ”stenåldersfolk”, 60-90 minuter (Om rasismens historia och synen på människans utveckling)

Under skolprogrammet går vi igenom rasismens historia och diskuterar olika föreställningar som funnits om mänskligheten och dess utveckling. Kring en utställning om karibiska kreolkulturer får eleverna höra om Christopher Columbus och de spanska kolonistörernas syn på ursprungsbefolkningen i Nord- och Sydamerika. I Bibeln stod ingenting skrivet om dessa folk och i Europa förekom diskussioner om dessa skulle ses som djur eller människor. Handelsprodukter som socker och kaffe berättar om den transatlantiska handeln, förslavandet av afrikanska människor och västerländska föreställningar om icke-europeer som oöciviliserade vildar.

I utställningen Systema Naturae fortsätter vi färden genom 1700-talet och studerar föremål och reseberättelser som Linnélärjungarna tog med sig under sina forskningsuppdrag för att samla kunskap kring jordens växter, människor och djur. Carl von Linné hade föreställningar om att det fanns olika människotyper och bad sina elever att leta efter "troglodyter" och samla in kvarlevor från dem.

Efter Charles Darwins lära om evolutionen, inom vilken han stannar vid att det naturliga urvalet inte gäller människan, diskuterar vi de efterföljare som däremot ville hävda motsatsen. Tankar om socialdarwinism, "White mans burden" och överlägsen västerländsk kultur åskådliggörs i utställningar om den brittiska kolonisering av västafrikanska Benin och den belgiska av centralafrikanska Kongo.

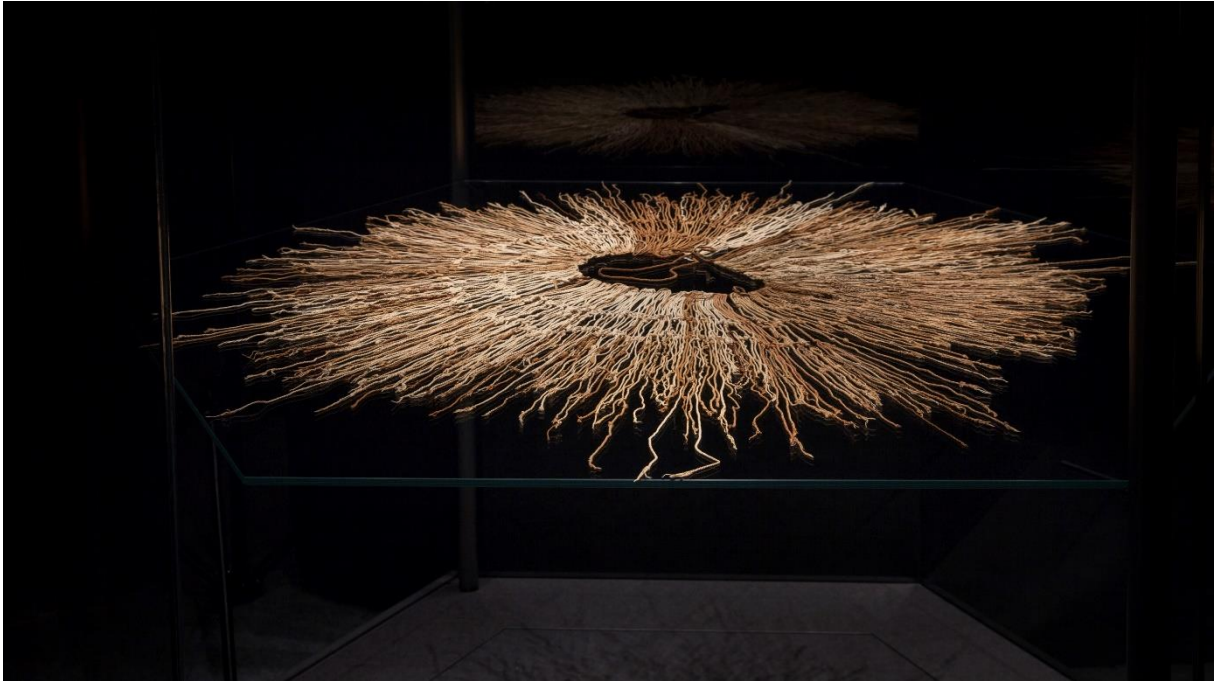
Delutställningen Skelettsamlaren berättar om svenske Eric Mjöbergs expedition till Australien och hans rasistiska synsätt som gentemot aboriginerna som ledde till skändandet av heliga gravplatser och hur mänskliga kvarlevor fördes till Sverige. Skallmätare och studiebilder på "folktyper" ger en bild av den svenska rasbiologins olika föreställningar om kort- och långskallar och hur "rasrena" svenskar kunde skiljas från samer och finländare. Hur arbetar Etnografiska museet med sin historia idag?

Utställningsavdelningen Linnélärjungarna, Etnografiska museet

<http://collections.smvk.se/carlotta-em/web/object/3385594>

Delutställningen Skelettsamlaren, Etnografiska museet

[Carlotta - Del av utställning \(smvk.se\)](http://www.smvk.se)

Kolonialism Sydamerika

Hur genomförde de spanska conquistadorerna erövringarna av imperier som Inkariket?
Hur levde ursprungsbefolkningarna och vad blev effekterna av mötena, konflikterna
och övertagandet? Hur ser vi detta idag?

Under denna inriktning av skolprogrammet berättar vi den dramatiska historien om
Francisco Pizarro och spanjorernas möte med Inkahärskaren Atahualpa och dennes
imperium utmed Anderna – en historia om drömmar, rikedom, girighet, ära och mod,
men också om olika världsbilder, konflikter, erövringar, rasism, mord och katastrof.

Vi belyser det omtalade begreppet ”indian” och reder ut dess historia och hur man kan
se på saken idag.

Källmaterialet som vi utgår ifrån innefattar föremål khipu, keramik, gravpålar,
begravningsvepningar, gudafigurer, silver- och guldföremål samt mumier.

Delutställningen Inka och andinska kulturer, Korsvägar, Världskulturmuseet

<http://korsvagari.varldskulturmuseet.se/index.php?page=monter&uri=http://kulturarvsdata.se/SMVK-VKM/exhibitionpart/2430075&hideinfo=true>

Utställningen ”Inka – guldkatter i Bergrummet”, Bergrummet
[Carlotta - Utställning \(smvk.se\)](http://carlotta-utstallning.smvk.se)

Utställningen Ursprungsfolk i tre klimat - Amazonas, Etnografiska museet
<https://www.etnografiskamuseet.se/utstallningar/ursprungsfolk-i-tre-klimat/>

Svensk kolonialism

Vilka kolonier har Sverige haft? Hur upprättades de och hur fortlevde de? Vilken del hade Sverige i den transatlantiska slavhandeln?

Under denna inriktning av skolprogrammet berättar vi om de stormaktstida 1600-talsdrömmarna om kolonier och berikande handel, om anläggandet av Nya Sverige utmed Delawarefloden i Nordamerika och mötet med Lenapefolket. Vi diskuterar kolonins fortlevnad och hur minnet av Nya Sverige lever kvar idag. Vi pratar om Gustav III:s drömmar om nya kolonier under 1700-talet och hur den svenska kolonin på Saint Barthélemy byggdes upp och fortlevde. Vi diskuterar handeln, slaveriet och rasismen. Hur slaveriet avskaffades och hur kolonin senare såldes tillbaka till Frankrike.

Källmaterialet som vi utgår ifrån innefattar vapen, pipor, väskor, korgar, textil, målningar, fotografier, kartor och skeppsmodeller.

Nya Sverige, vid Nordamerikas östkust vid Delaware-floden, 1638-1655

<http://collections.smvk.se/carlotta-em/web/object/1441786>

Saint Barthélemy, ö i Karibien, 1784-1878, där slaveri förekom

<http://collections.smvk.se/carlotta-em/web/object/3608748/REFERENCES/613>

Programmet kan kort även beröra kolonin Cabo Corso, Ghana, 1650-58, 60-63, samt den svenska nationalstatens exploaterande av Norrland/Sapmi.

Kolonialism Oceanien och Australien

På Etnografiska museet finns världsunika samlingar från de första och andra Cookexpeditionerna (1768-1771 och 1772-1775) där Linnélärjungarna Daniel Solander och Anders Sparrman deltog. Vilka var expeditionernas syften och hur var mötena med de olika ursprungsgrupperna? Hur upprättades kolonierna och hur behandlades ursprungsbefolkningen? Vilka effekter, spår och sår lever kvar idag?

Källmaterialet som vi utgår ifrån innefattar Linnélärjungarnas samlingar, gåvor från maorisk elit, redskap, vapen, mantlar, smycken, tatueringsredskap, men även aboriginska bumeranger, vapen, smycken, samt skullmätare och böcker om mötet med Australiens ursprungsfolk utifrån rasbiologiska teorier.

Utställningen Cook 250, Etnografiska museet

<http://collections.smvk.se/carlotta-em/web/object/4283876/REFERENCES/310>

Utställningsavdelningen Linnélärjungarna, Etnografiska museet

<http://collections.smvk.se/carlotta-em/web/object/3385594>

Utställningen Ursprungsfolk i tre klimat – Australien, Etnografiska museet

<http://collections.smvk.se/carlotta-em/web/object/1963205>

Delutställningen Skelettsamlaren, Etnografiska museet

[Carlotta - Del av utställning \(smvk.se\)](http://collections.smvk.se/carlotta-em/web/object/1963205)

Japansk imperialism

Kolonialism och imperialism har inte uteslutande varit en europeisk företeelse utan andra militärmakter, som Japan, genomförde liknande företag under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Under programmet diskuteras Japan som imperialistisk stormakt, fördrivandet av ursprungsfolket Ainu och erövringarna och härjningarna i Kina under det Första och Andra Sino-Japanska kriget.

Källmaterialet som vi utgår ifrån innefattar propagandaplagg och propagandaaffischer, samurajvapen och klädesplagg och redskap från Ainufolket, samt laddade fotografier från krigszoner, däribland de japanska soldaternas härjningar i Nanjing 1937.

Utställningen Japan – bild och självbild, Etnografiska museet

<https://www.etnografiskamuseet.se/utstallningar/japan--bild-och-sjalvbild/>

Utställningen Japan – föremål och bilder berättar, Östasiatiska museet

<https://www.ostasiatiskamuseet.se/utstallningar/japan--foremal-och-bilder-berattar/>

Spåren och effekterna av kolonialism idag

Kolonialismen har bidragit till stora globala omdaningar som lever kvar än i dag och påverkar människor över hela världen. Effekterna och spåren hittar vi inom kultur, religion, språk, ekonomiska och sociala förhållanden, orättvisor, konflikter, platser och byggnader, företeelser och sedvänjor. Exempel på teman som kan tas upp är rasism, Black Lives Matter, ursprungsgruppers kamp för starkare rättigheter, västvärlden kontra övriga världen, kulturell appropriering, kulturarvsföremål som finns på västerländska museer (däribland i Världskulturmuseernas samlingar) och krav på repatriering, kulturmöten över hela världen i form av mode, musik, mat, konst osv.

ARBETSMATERIAL OCH LEKTIONSPLANERING

Inför ett Online-program

Det digitala museibesöket förbereds förslagsvis väl med en introduktion till Världskulturmuseerna och dess museer, samlingar, utställningar och uppdrag:
[Världskulturmuseerna - Världskulturmuseerna \(varldskulturmuseerna.se\)](http://varldskulturmuseerna.se)

Filmer om Världskulturmuseerna och deras museer och samlingar hittas här:

<https://www.youtube.com/user/varldskulturmuseet>

Inför ett Online-program om kolonialism är vår rekommendation att i skolundervisningen beröra skeendena kring Christopher Columbus resa till Karibien 1492 – världsbild, syften och mål, mötet med och synen på ursprungsfolket samt de kortsiktiga effekterna.

Efter ett Online-program

Ett Online-program kan kombineras med ytterligare ett eller två program. Sålunda kan ett program om Sydamerika följas av ett om Afrika, samt avslutningsvis ett om kolonialismens spår och effekter.

Efter ett Online-program om kolonialism finns fler olika digitala lärresurser och digitala lektionsupplägg som lärare och elever kan arbeta vidare med:

Allt har en historia – Världshistorien genom Världskulturmuseerna

På denna digitala lärplattform finns ett stort omfång av lärmaterial om historia, kolonialism, handel, migration, konflikter och kulturmöten.

<https://www.varldskulturmuseerna.se/digitala-resurser/skolprogram-online/allt-har-en-historia/>

Inkariket och den europeiska koloniseringen av Sydamerika

<https://www.varldskulturmuseerna.se/digitala-resurser/skolprogram-online/allt-har-en-historia/inkariket-och-den-europeiska-koloniseringen-av-sydamerika--quipu-1500-tal/>

Den europeiska koloniseringen av Nordamerika och mötet med ursprungsbefolkningen

<https://www.varldskulturmuseerna.se/digitala-resurser/skolprogram-online/allt-har-en-historia/den-europeiska-koloniseringen-av-nordamerika-och-motet-med-ursprungsbefolkningen-hjortskinnsjackor-1800-tal/>

Kungariket Benin och den europeiska koloniseringen av Afrika

<https://www.varldskulturmuseerna.se/digitala-resurser/skolprogram-online/allt-har-en-historia/kungariket-benin-och-den-europeiska-koloniseringen-av-afrika--minneshuvud-av-drottningmoder-1800-tal-e.v.t/>

Världskrigens era och den japanska imperialismen

<https://www.varldskulturmuseerna.se/digitala-resurser/skolprogram-online/allt-har-en-historia/varldskrigens-era-och-den-japanska-imperialismen--sangtacke-for-barn/>

Frigörelse under 1900- och 2000-talet – Sydafrika/Zulu

<https://www.varldskulturmuseerna.se/digitala-resurser/skolprogram-online/allt-har-en-historia/frigorelse-under-1900-talet-och-2000-talet--arbetsrock-sydafrikazulu-2000-tal/>

Digitalt lektionsmaterial från Världskulturmuseerna om kolonialism, kulturmöten, handel, mission, slaveri och rasism hittas även på externa webbplatser som:

Den svenska slavön - Sveriges historia - Om den svenska kolonin Saint Barthélemy och den svenska delen i den transatlantiska slavhandeln

<https://www.etnografiskamuseet.se/skola--larande/sveriges-historia/>

Den svarta lagen - Sveriges historia (Den svenska slavön del 2) – Om slaveri och rasism på Saint Barthélemy

<https://sverigeshistoria.se/for-elever/lektioner/den-svarta-lagen/>

Ett föremål berättar om kolonialism – Stockholmskällan - Om europeisk kolonialism och imperialism i Afrika och Kongo utifrån svenska levnadsöden i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet:

<https://stockholmskallan.stockholm.se/skola/lektioner/gy-ett-foremal-berattar-om-kolonialismen/>